

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zdravotně sociální fakulta**

**LEGISLATIVA EU VE VZTAHU KE
KRIZOVÉMU PLÁNOVÁNÍ**

*doplňkové texty pro posluchače kombinované formy studia
studijního programu "Ochrana obyvatelstva"*

studijního oboru „Ochrana obyvatelstva se zaměřením na CBRNE“

Mgr. Šárka Havránková

ČESKÉ BUDĚJOVICE 2007

Obsah:

1. Legislativa krizového řízení a plánování v rámci Evropské unie
 - 1.1. Historický pohled
 - 1.2. Přehled legislativy Evropské unie v oblasti krizového řízení a plánování
 - 1.3. Charakteristika základních legislativních úprav v oblasti krizového řízení a plánování
2. Základní nástroje EU
 - 2.1. Akční plán Společenství
 - 2.2. Mechanismus Společenství
 - 2.3. Vzájemná spolupráce
3. Metodologie krizového plánování v Evropské unii
 - 3.1. Principy plánování
 - 3.2. Typologie krizových plánů
4. Smluvní problematika
5. Vývojové trendy

1. Legislativa krizového řízení a plánování v rámci Evropské unie

klíčová slova: legislativní rámec, Akční plán, Mechanismus Společenství, prováděcí pravidla

Spolupráce na poli civilní ochrany v rámci Evropského společenství si klade za cíl lepší ochranu obyvatelstva, majetku a kulturního dědictví v případě velkých přírodních nebo uměle vyvolaných katastrof jak uvnitř tak i vně Evropské unie.

Role členských států Evropské unie na poli pomoci v oblasti civilní ochrany i mimo EU neustále roste, dokladem toho jsou i nedávné katastrofy jako tsunami v jižní Asii (2004), hurikány v USA (2005) nebo zemětřesení v Pákistánu (2005). Evropské instituce a členské státy si postupně vytvořily důvěru ve spolupráci a pomoci v oblasti civilní ochrany. Vzájemná spolupráce dovoluje sdílet zdroje a současně maximalizovat využití sil.

1.1. Historický pohled

Základy spolupráce v oblasti civilní ochrany na úrovni Evropského společenství byly položeny v květnu 1985, kdy se konala první ministerská schůzka v Římě. Na základě závěrů této schůzky bylo v letech 1985 – 1994 přijato celkem šest rozhodnutí, jejichž implementace vedla k vytvoření několika operativních nástrojů pokrývajících jak oblast příprav tak i reakcí na krizové situace. Veškeré aktivity byly realizovány na základě principu subsidiarity, který stanovila tzv. Maastrichtská smlouva.

Velmi důležitým bylo rozhodnutí Rady ze dne 8. července 1991 o zlepšení vzájemné pomoci mezi členskými státy v případě přírodních nebo technologických katastrof (Úřední věstník C 198, 27. 7. 1991)

Ve svém sdělení ze dne 11. června 2002 (COM (2002) 302 final) Evropská komise informovala o pokroku dosaženém v připravenosti na katastrofy, zejména o vytvoření vzájemného konzultačního mechanismu, který slouží k vyrovnání se s jakoukoliv krizí, včetně hrozeb tzv. bioterorismu. Dále byl vytvořen task force složený ze zástupců Evropské komise a farmaceutického průmyslu, který sestavil přehled o dostupnosti a kapacitách produkce, zásob

a distribuce sér, vakcín a antibiotik, které by bylo možno eventuelně využít v případě bakteriologického útoku.

Dalším opatřením, která mají posílit spolupráci v oblasti civilní ochrany, se věnuje také sdělení Komise ze dne 25. března 2004 (COM (2004) 200 final).

1.2. Přehled legislativy Evropské unie v oblasti krizového řízení a plánování a stručná charakteristiky základních legislativních úprav

Současný **legislativní rámec** Evropské unie v oblasti civilní ochrany, krizového řízení a plánování je **tvořen třemi základními dokumenty**:

- rozhodnutí Rady ze dne 23. října 2001 o vytvoření mechanismu Společenství na podporu zesílené spolupráce při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany (2001/792/ES, Euratom)
- rozhodnutí Komise ze dne 29. prosince 2003, kterým se stanoví prováděcí pravidla k rozhodnutí Rady 2001/792/ES, Euratom (2004/277/ES/Euratom)
- rozhodnutí Rady ze dne 9. prosince 1999, kterým o vytvoření Akčního plánu Společenství v oblasti civilní ochrany (1999/847/EC)

Rozhodnutím Rady 2001/792/ES, Euratom byl vytvořen **mechanismus Společenství** na podporu zesílené spolupráce mezi Společenstvím a členskými státy při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany v případě výskytu závažných mimořádných událostí nebo bezprostředního nebezpečí jejich výskytu, které vyžadují přijetí opatření okamžité reakce.

Účelem mechanismu je pomoci zajistit lepší ochranu především osob, ale také životního prostředí a majetku, včetně kulturního dědictví, v případě výskytu závažných mimořádných událostí, např. přírodních, technologických, radiologických nebo ekologických havárií uvnitř nebo vně Společenství, včetně námořních havárií způsobujících znečištění vod.

Obecným cílem mechanismu je poskytovat na základě žádosti podporu při výskytu mimořádných událostí a napomáhat lepší koordinaci asistenčního zásahu prováděného členskými státy a Společenstvím

Mechanismus zahrnuje řadu **prvků a opatření**:

- získání přehledu o zásahových týmech a další intervenční podpoře využitelných v členských státech k asistenčnímu zásahu v případě výskytu mimořádné události
- vypracování a provádění výcvikového programu pro zásahové týmy a pomocný zásahový personál a pro experty z posuzovacích nebo koordinačních týmů
- workshopy, semináře a pilotní projekty k nejdůležitějším aspektům zásahu
- sestavování a vysílání posuzovacích nebo koordinačních týmů
- zřízení a řízení monitorovacího a informačního střediska
- vytvoření a řízení společného komunikačního a informačního systému pro případ výskytu mimořádné události
- další podpůrná opatření

Rozhodnutím Komise 2004/277/ES, Euratom se stanoví **prováděcí pravidla** k rozhodnutí Rady 2001/792/ES, Euratom. Rozhodnutí zejména stanoví pravidla týkající se:

- informací o příslušných zdrojích dostupných k asistenčním zásahům civilní ochrany
- zřízení monitorovacího a informačního střediska
- zřízení společného komunikačního a informačního systému pro případy mimořádných událostí (CECIS)
- hodnocení a koordinace týmů, včetně kritérií pro výběr znalců
- vytvoření školicího programu
- zásahů uvnitř i vně Společenství

Třetím základním právním aktem v oblasti civilní ochrany je **rozhodnutí Rady 1999/847/EC** o vytvoření Akčního plánu Společenství v oblasti civilní ochrany. Na tento původní Akční plán (1998 – 1999) navazoval Druhý akční plán (2000 – 2004), který byl následně

rozhodnutím Rady prodloužen až do roku 2006. Akční plán je určen k podpoře aktivit členských států EU k provádění implementačních opatření na národní, regionální a lokální úrovni k zajištění ochrany osob, majetku a životního prostředí v případě přírodních nebo technologických katastrof. Dalším záměrem Akčního plánu je usnadnit vzájemnou spolupráci, pomoc a výměnu zkušeností mezi členskými státy.

PŘEHLED DALŠÍCH PŘEDPISŮ DOTÝKAJÍCÍCH SE SPOLUPRÁCE V OBLASTI CIVILNÍ OCHRANY V RÁMCI EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

1. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 25. června 1987 o zavedení spolupráci v oblasti civilní ochrany v rámci Společenství
(Úřední věstník C 176/1987)
2. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 13. února 1989 o novém vývoji ve spolupráci v oblasti civilní ochrany v rámci Společenství
(Úřední věstník C 44/1989)
3. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 23. listopadu 1990 o spolupráci v oblasti civilní ochrany v rámci Společenství
(Úřední věstník C 315/1990)
4. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 23. listopadu 1990 o zlepšení vzájemné pomoci mezi členskými státy v případě přírodní nebo uměle vyvolané katastrofy
(Úřední věstník C 315/1990)
5. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 8. července 1991 o zlepšení vzájemné pomoci mezi členskými státy v případě přírodní nebo technologické katastrofy
(Úřední věstník C 198/1991)
6. Rozhodnutí Rady ze dne 29. července 1991 o zavedení jednotného evropského čísla tísňového volání
(Úřední věstník L 217/1991)
7. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 31. října 1994 o posílení spolupráce v oblasti civilní ochrany v rámci Společenství
(Úřední věstník C 313/1994)

8. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 9. prosince 1999 o spolupráci s kandidátskými zeměmi střední a východní Evropy a Kyprem v oblasti civilní ochrany
(Úřední věstník C 373/1999)

Kontrolní otázky:

1. Kterými základními dokumenty je tvořen právní rámec Evropské unie pro oblast civilní ochrany?
2. Charakterizujte účel Mechanismu Společenství.
3. K čemu byl určen Akční plán Společenství pro oblast civilní ochrany?

2. Základní nástroje EU

klíčová slova: právní nástroje, Akční plán, Mechanismus Společenství, vzájemná spolupráce

V průběhu let byly v Evropském společenství vytvořeny dva základní nástroje, jejichž prostřednictvím má být dosahováno pokroku v oblasti civilní ochrany.

Akční plán společenství je určen k podpoře velkých projektů, workshopů a výcvikových kurzů v oblasti prevence, připravenosti a reakce na přírodní katastrofy jak na zemi tak i na moři.

Mechanismus Společenství je určen na podporu zesílené spolupráce mezi Společenstvím a členskými státy při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany v případě výskytu závažných mimořádných událostí nebo bezprostředního nebezpečí jejich výskytu, které vyžadují přijetí opatření okamžité reakce.

2.1. Akční plán Společenství

Rozhodnutí Rady 1999/847/EC o vytvoření Akčního plánu Společenství v oblasti civilní ochrany je jedním ze základních aktů v oblasti civilní ochrany. Na tento původní Akční plán (1998 – 1999) navazoval Druhý akční plán (2000 – 2004), který byl následně rozhodnutím Rady prodloužen až do roku 2006 (2005/12/EC). Akční plán je určen k podpoře aktivit členských států EU k provádění implementačních opatření na národní, regionální a lokální úrovni k zajištění ochrany osob, majetku a životního prostředí v případě přírodních nebo technologických katastrof. Dalším záměrem Akčního plánu je usnadnit vzájemnou spolupráci, pomoc a výměnu zkušeností mezi členskými státy.

Akční plán pokrývá iniciativy dotýkající se prevence, připravenosti a reakci na katastrofy. Důraz je kladen také na tématicky specifické priority a aktivity. Akční plán poskytuje také finanční podporu ve formě grantů na aktivity ve formě velkých projektů obecného zájmu pro několik členských států, workshopů, konferencí apod.

Veškeré tyto aktivity by měly směřovat zejména k následujícím oblastem:

- a) prevence rizik a škod na osobách, majetku a životním prostředí v případě přírodních nebo technologických katastrof
- b) zvyšování stupně připravenosti subjektů odpovědných za civilní ochranu v členských státech
- c) detekce a studium příčin katastrof
- d) zlepšováním prostředků a metod předvídání, technik a metod reakce a neodkladné péče při katastrofách
- e) informování veřejnosti, vzdělávání a zvyšování povědomosti o civilní ochraně

Akční plán byl vypracován ve formě tzv. *rolling plan*, který je každoročně vyhodnocován.

S Akčním plánem souvisí i některé další dokumenty Evropské unie:

Sdělení Komise „Posilování kapacit Evropské unie v oblasti civilní ochrany“ (COM (2004) 200) – v tomto sdělení se Komise věnuje hodnocení kapacit pro zásahy v oblasti civilní ochrany a navrhuje některá další opatření pro další zlepšení situace. Těmito opatřeními jsou například tato:

- odstraňování „informačních mezer“ tím, že budou definovány typy krizových situací a odpovídající typy kapacit personálu i vybavení
- rozšiřování vzdělávání se zaměřením na interoperabilitu a společná cvičení
- zlepšování komunikace a koordinace
- finanční zajištění

Dalším dokumentem doplňujícím Akční plán je **rozhodnutí Rady 2001/792/EC**, jehož cílem je lepší koordinaci intervenčních zásahů v případě přírodní, technologické, radiologické, ekologické havárie, včetně havárie způsobené na moři.

Významným dokumentem pro oblast civilní ochrany je také **rozhodnutí 2000/354/PESC**, kterým se zřizuje Výbor pro civilní aspekty krizového řízení jako pracovní orgán Rady EU.

2.2. Mechanismus Společenství

Rozhodnutím Rady ze dne 23. října 2001 byl vytvořen **mechanismus Společenství na podporu zesílené spolupráce** mezi Společenstvím a členskými státy **při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany** v případě výskytu závažných mimořádných událostí nebo bezprostředního nebezpečí jejich výskytu, které vyžadují přijetí opatření okamžité reakce.

Účelem mechanismu je pomoci zajistit lepší ochranu především osob, ale také životního prostředí a majetku, včetně kulturního dědictví, v případě výskytu závažných mimořádných událostí (např. přírodní, technologické, radiologické nebo ekologické havárie, námořní havárie způsobující znečištění vod apod.)

Obecným cílem mechanismu je poskytovat na základě žádosti podporu při výskytu mimořádných událostí a napomáhat lepší koordinaci asistenčního zásahu prováděného členskými státy a Společenstvím.

Mechanismus obsahuje řadu prvků a opatření, která mají přispět ke zlepšení spolupráce v oblasti civilní ochrany. Náleží k nim například:

- získání přehledu o zásahových týmech a další intervenční podpoře využitelných v členských státech k asistenčnímu zásahu v případě výskytu mimořádné události
- vypracování a provádění výcvikového programu pro zásahové týmy a pomocný zásahový personál a pro experty z posuzovacích nebo koordinačních týmů
- workshopy, semináře a pilotní projekty k nejdůležitějším aspektům zásahu
- sestavování a podle potřeby vysílání posuzovacích nebo koordinačních týmů
- zřízení a řízení monitorovacího a informačního střediska
- vytvoření a řízení společného komunikačního a informačního systému pro případ výskytu mimořádné události
- další podpůrná opatření

Ohlašovací povinnost

Mechanismus ukládá členskému státu **ohlašovací povinnost**, konkrétně v případě výskytu mimořádné události nebo bezprostředního nebezpečí jejího výskytu, které má nebo může mít přeshraniční účinky, nebo vede k žádosti o poskytnutí pomoci ze strany jednoho nebo více členských států.

Ohlašovací povinnost má členský stát vůči:

- a) těm členským státům, které mohou být mimořádnou událostí postiženy
- b) Evropské Komisi, pokud se dá očekávat případná žádost o poskytnutí pomoci prostřednictvím monitorovacího a informačního střediska

Ohlašovací povinnost plní členský stát prostřednictvím komunikačního a informačního systému.

Povinnosti členských států pro zajištění schopnosti účinného zásahu

Pro zajištění schopnosti účinného zásahu v případě výskytu závažné mimořádné události mají členské státy Mechanismem stanoveny některé další povinnosti, jako například:

- zajistit v předstihu zásahové týmy, které budou k dispozici pro případný zásah nebo které by mohly být na místo vyslány asi do 12 hodin od obdržení žádosti o pomoc
- vybrat odborníky, kteří mohou být povoláni na místo výskytu mimořádné události jako členové posuzovacího nebo koordinačního týmu
- poskytnout příslušné obecné informace o těchto týmech a odbornících a zdravotnických prostředcích
- zvážit možnost poskytovat další formy podpory, které mohou zajistit příslušné služby
- jmenovat příslušné orgány, stanovit konkrétní místa a informovat o tom Evropskou komisi

Aktivita Evropské komise

Za účelem dosažení cílů stanovených v rozhodnutí o přijetí Mechanismu, činí Evropská komise následující aktivity:

- zřídila a řídí monitorovací a informační středisko (služba 24/7)
- vytvořila a řídí společný komunikační a informační systém CECIS pro případy mimořádných událostí – systém umožňuje komunikaci a výměu informací mezi monitorovacím a informačním střediskem a kontaktními místy jednotlivých členských států
- vypracovala výcvikový program zaměřený na zlepšení koordinace asistenčního zásahu v oblasti civilní ochrany
- shromáždila informace o schopnostech členských států udržovat výrobu sér a očkovacích látek nebo jiných zdravotnických prostředků a o zásobách využitelných při zásahu v případě mimořádné události (tyto informace jsou dostupné v informačním systému CECIS)

Postup členského státu v případě mimořádné události

V případě výskytu mimořádné události se členský stát obrací se žádostí o poskytnutí pomoci na ostatní členské státy buď prostřednictvím monitorovacího a informačního střediska nebo přímo.

Členský stát, jemuž je určena žádost o poskytnutí pomoci, určí, zda je schopen požadovanou pomoc poskytnout. Informaci postupuje žadatelskému státu buď přímo nebo prostřednictvím monitorovacího a informačního střediska. V případě vyhovění žádosti o pomoc uvede rozsah a podmínky pomoci, kterou je schopen poskytnout.

Za asistenční zásahy je odpovědný žadatelský členský stát, stanoví obecné zásady a v případě potřeby též vymezení hranice pro plnění úkolů svěřených zásahovým týmům. Žadatelský stát může požádat zásahové týmy, aby řídily zásah jeho jménem. Posuzovací nebo koordinační tým by měl napomáhat koordinaci činnosti jednotlivých zásahových týmů a v případě potřeby také udržovat spojení s příslušnými orgány žadatelského členského státu.

2.3. Vzájemná spolupráce

Vzhledem ke skutečnosti, že ani přírodní ani uměle vytvořené katastrofy neznají hranic, je potřeba mezinárodní spolupráce v oblasti civilní ochrany stále na vzestupu. Kromě Mechanismu Společenství má Evropská komise uzavřeno množství smluv o poskytování pomoci a vzájemné spolupráci s různými státy i mezinárodními organizacemi.

Evropský hospodářský prostor

Evropská unie a tři země Evropského hospodářského prostoru – Island, Lichtenštejnsko a Norsko, mají uzavřenu smlouvu, která umožňuje rozšíření různých programů a aktivit Společenství i na tyto tři země. Smlouva zajišťuje velmi flexibilní přístup, podle kterého je každý nový akt Společenství zkoumán za účelem zjištění, zda je relevantní i pro tyto země. Pokud s touto relevancí souhlasí obě strany, pak je nový akt zařazen do právního řádu Evropského hospodářského společenství. Je to i případ jak Akčního plánu tak i Mechanismu Společenství v oblasti civilní ochrany.

Kandidátské země

Účast kandidátských zemí (v současné době Turecko, Chorvatsko a Makedonie) v programech Společenství je významným prvkem jejich předpřístupových strategií a přispívá k osvojení jednotlivých politik a pracovních metod v nejrůznějších oblastech ještě před přistoupením k Evropské unii.

Chorvatsko

Do současné doby nebyla ještě mezi Chorvatskem a Evropskými společenstvími uzavřena smlouvy o spolupráci v oblasti civilní ochrany, ale vyjednávání pokračují. Účast Chorvatska na Mechanismu Společenství bude umožněna podpisem memoranda o porozumění.

Makedonie

Stejná situace jako v případě Chorvatska – smlouva dosud není uzavřena. Účast Makedonie na Mechanismu Společenství bude umožněna podpisem memoranda o porozumění.

Turecko

Smlouva o spolupráci v oblasti civilní ochrany dosud nebyla uzavřena. Účast Turecka na Mechanismu Společenství bude umožněna podpisem memoranda o porozumění.

Regionální iniciativy

EUROMED – program v oblasti civilní ochrany ve středomořském regionu pro léta 2005 – 2008, zaměřený na propagaci a podporu systému civilní ochrany. Program pokrývá nejrůznější aktivity jako výcvik a simulační cvičení, výměnu expert nebo vytváření sítě vzdělávacích institucí zaměřených na civilní ochranu.

STŘEDOEVROPSKÁ INICIATIVA – v jejím rámci byla v roce 1996 uzavřena dohoda o předvídání, prevenci a zmírnění přírodních a technologických katastrof. Dohodu mezi sebou uzavřelo Rakousko, Chorvatsko, Maďarsko, Itálie, Polsko a Slovinsko, Evropská komise má status pozorovatele. Spolupráce spočívá zejména v pravidelné výměně vědeckých a technických informací a relevantních dat, společné výzkumné programy a výcvik expertů v civilní ochraně a zvládnání katastrof.

EUR-OPA – Evropská a středomořská smlouva o závažných hrozbách – jedná se o otevřenou smlouvu o prevenci, ochraně a organizaci zvládnání velkých přírodních a technologických katastrof. Smlouvu přijala Rada Evropy v březnu 1987. Cílem smlouvy je podpořit užší spolupráci mezi členskými státy v oblasti prevence a reakce na přírodní a technologické katastrofy.

THE NORTHERN DIMENSION – iniciativa Evropské unie zaměřená zejména na vztahy s Ruskem (konkrétně severozápadní Rusko) a zeměmi v regionu Baltského a Arktického moře. Je implementována v dohodě o partnerství a spolupráci s Ruskem. Iniciativa se zaměřuje na specifika tohoto regionu, posílení dialogu a spolupráce mezi EU, jejími členskými státy, Islandem, Norskem a Ruskou federací. Jedním z prioritních témat spolupráce je i životní prostředí, jaderná bezpečnost a přírodní zdroje.

RADA BALTSKÝCH ZEMÍ – jedná se o politické fórum pro regionální mezivládní spolupráci, jehož členy je 11 států z regionu Baltského moře a Evropská komise. Jedním z témat rady je i nukleární bezpečnost a ochrana životního prostředí.

BARENTSOVA EURO-ARCTICKÁ RADA – fórum mezivládní spolupráce států regionu Barentsova moře (Norsko, Finsko, Rusko a Švédsko) ustavené v roce 1993. Jedná se o region bohatý na lesy, ryby, minerály, ropu a zemní plyn – jedním z témat je i ochrana životního prostředí a civilní ochrana.

Kontrolní otázky:

1. Stručně charakterizujte Akční plán Společenství.
2. Charakterizujte Mechanismus Společenství a uveďte, jaké jsou jeho cíle a účel.
3. Jaké jsou postupy, které členský stát provádí v případě katastrofy podle Mechanismu Společenství?
4. Jakým způsobem je aplikován Mechanismus Společenství na země Evropského hospodářského prostoru?
5. Vyjmenujte některé formy mezinárodní spolupráce v oblasti civilní ochrany.

3. Metodologie krizového plánování v Evropské unii

klíčová slova: principy plánování, krizový plán, vademekum

3.1. Principy plánování

Odpovědnosti úřadů v případě krize jsou, obecně řečeno, shodné s odpovědnostmi za normální situace – jejich odpovědností je ochrana a zajišťování bezpečnosti osob a majetku, veřejného zdraví a životního prostředí.

Pro vytváření krizových plánů by měly být dodržovány následující **obecné principy**:

1. Vytváření a implementaci krizového plánu by mělo být svěřeno těm subjektům, které dostatečně reprezentují veřejné orgány a současně garantují správnou implementaci těchto plánů. Na lokální úrovni by měl být takový subjekt schopen posoudit dopad navrhovaných opatření.
2. Krizový plán by měl pokrývat **tři základní fáze**:
 - a) fáze krize
 - b) fáze přechodová
 - c) fáze rekonstrukce
3. Krizový plán by se měl zabývat také těmi **aspekty krizových situací**, které jsou společné pro většinu katastrof. Tyto aspekty se dotýkají:
 - a) obyvatelstva – následky katastrof jsou často vyjadřovány ve formě počtu mrtvých a zraněných osob, související jsou také počty osob, které zůstaly bez střechy nad hlavou, neúplných rodin, pohřešovaných osob
 - b) institucí a sociálních služeb – částečně nebo úplně zničené veřejné budovy, chaos v dopravě, problémy s komunikací a poskytováním sociálních služeb, dostupnost základních potřeb – potrava, oblečení, bydlení a zdravotnická služba, zachování veřejného pořádku, obnova dopravní infrastruktury

- c) životního prostředí – zamoření vody, půdy a vzduchu, dostupnost pitné vody, stav zemědělských oblastí

Obecné principy krizových plánů počítají také s vytvářením **krizových štábů** na různých úrovních (od ústředí až např. po obce). Vademekum Evropské unie pro krizové řízení (k dispozici na webových stránkách Evropské komise www.ec.europa.eu) dává také návody na možné personální složení těchto štábů, které se však liší podle úrovně štábu a konkrétní dispozice jednotlivých členských států.

Činnost štábů je chápána ve dvou fázích - ve fázi katastrofy a ve fázi po katastrofě a vademekum nastiňuje některé ze základních úkolů krizových štábů. Zde je výčet některých z nich.

Fáze katastrofy:

- vytvoření centra odpovědného za koordinaci záchranných operací
- vytvoření a udržování kontaktů s institucemi
- koordinace pomoci a záchranných operací na lokální, národní a mezinárodní úrovni
- alokace dostupných zdrojů do postižených regionů
- ověřování, kontrola a koordinace dopravních prostředků a prostředků komunikace
- koordinace šíření informací dotýkajících se katastrofy

Fáze po katastrofě

- implementace rekonstrukčních programů
- hodnocení efektivity záchranných operací
- aktualizace záznamů o aktivitách při katastrofě, sestavení zpráv pro kompetentní organizace a veřejnost

3.2. Typologie krizových plánů

Vademekum Evropské unie předpokládá existenci dvou typů krizových plánů:

1. krizové plány pro případ obecného ohrožení

2. krizové plány pro případ specifického ohrožení

Specifické krizové plány jsou jakýmsi doplňkem obecných krizových plánů a týkají se konkrétní oblasti nebo konkrétního typu ohrožení.

Obsahem krizového plánu jsou:

- detailní popis důležitých indikátorů nebezpečí
- dostupné zdroje: specializované záchranné týmy, speciální vybavení, zásoby potravin
- plán akcí a organizace záchranných operací
- způsob zajištění specifických úkolů (např. bezpečnost a veřejný pořádek)

Kontrolní otázky:

1. Jaké typy krizových plánů rozeznává Vademekum Evropské unie?
2. Které aspekty krizových situací jsou společné pro většinu katastrof?
3. Charakterizujte obecné principy krizových plánů.

4. Smluvní problematika

klíčová slova: multilaterální smlouvy, bilaterální smlouvy, oblast úpravy, ustanovení smluv

Oblast civilní ochrany je také upravena některými multilaterálními i bilaterálními smlouvami.

Multilaterální smlouvy se zaměřují zejména na oblast jaderného nebezpečí, nebezpečí znečištění vod a letecké katastrofy. Zvláštní smlouvu o podpoře v případě katastrof mají mezi sebou uzavřeny také členské státy NATO.

Členské státy EU také uzavírají řadu mezinárodních **bilaterálních smluv** s jinými členskými státy EU nebo se třetími zeměmi. Tyto smlouvy mají dále usnadňovat reakci na katastrofy. Obvykle tyto bilaterální smlouvy obsahují taková ustanovení, která odpovídají následujícímu přehledu:

Oblast úpravy	Vzájemná spolupráce v krizových situacích
Hlavní ustanovení	Vzájemná informace o rizicích, zjednodušení formalit pro přecházení hranic v případě krize, finanční náhrady, úprava poskytování vnější pomoci
Mobilizace/velení	Identifikace kompetentních úřadů na různých úrovních
Definice katastrofy	Zásahy, které není možné provádět běžně dostupnými prostředky
Prioritní opatření pokrytá smlouvou	Odpovědnost dožadující strany
Zachování veřejného pořádku	Odpovědnost dožadující strany
Komunikacemi mezi stranami	Nastavení komunikačních kanálů
Přípravné konzultace	Výzkum, společný výcvik
Předávání oficiálních informací	Mezi odpovědnými úřady
Výcvik	Národní standardy, spolupráce
Pojištění	Odpovědnost vysílajícího
Dostupnost záchranářů	Směrem k dožadující straně, směrem ke třetím stranám

Náhrady	Žádné finanční kompenzace, dožadující stát – ubytování, strava apod.
---------	---

Kontrolní otázky:

1. Charakterizujte oblasti upravené obvykle v multilaterálních smlouvách.
2. Vyjmenujte a stručně charakterizujte některá obvyklá ustanovení bilaterálních smluv.

5. Vývojové trendy

klíčová slova: finanční rámec, Mechanismus Společenství, revize, moduly civilní ochrany

Evropská spolupráce v oblasti civilní ochrany je v současné době ve fázi dalšího rozvoje. Je to zejména s ohledem na 3 skutečnosti:

- rozhodnutí o zřízení Mechanismu Společenství „dospělo“ a je potřeba ho dále revidovat
- platnost Akčního plánu Společenství byla ukončena v roce 2006
- nový finanční rámec na roky 2007 – 2013 dává stávajícím nástrojům nový rozměr

5.1. Finanční rámec pro oblast civilní ochrany

Komise přišla s novým návrhem již v roce 2005, o rok později bylo dosaženo na úrovni Rady politické shody. V březnu 2007 byl schválen nový finanční rámec, který se zaměřuje zejména na financování následujících oblastí:

- akce pokrytých Mechanismem Společenství
- akce pokryté původním Akčním plánem (2000-2006) – zejména prevence (studie příčin, předpovídání, informování veřejnosti) a připravenost (detekce, výcvik, networking, cvičení, mobilizace expertů)

Finanční částka určená na provádění je na roky 2007 – 2013 stanovena na 189,8 milionů EUR. Indikativní částky pro jednotlivé roky jsou stanoveny na 17 milionů EUR na akce uvnitř EU a 8 milionů EUR na akce ve třetích zemích.

5.2. Revize Mechanismu Společenství

Mechanismus civilní ochrany Společenství od svého vytvoření v roce 2001 prokázal, že je jednoduchým a účinným nástrojem, který umožňuje užší spolupráci a lepší koordinaci při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany. Současně bylo však ze zkušeností s jeho používáním zjištěno, že je potřeba **současný mandát mechanismu rozšířit**. V posledních

letech značně vzrostl počet, závažnost a intenzita přírodních katastrof, při nichž dochází ke ztrátám na životech, je ničena hospodářská a sociální infrastruktura a zhoršují se již tak křehké ekosystémy. Nová technologická rizika činí civilní ochranu stále složitější. Teroristické útoky v EU zdůraznily význam vypořádání se s jejich důsledky.

Během posledních tří let výrazně vzrostl počet zemí, které vyzývají k vytvoření mechanismu okamžité pomoci v oblasti civilní ochrany. V prvních deseti měsících roku 2005 požádalo o pomoc prostřednictvím tohoto mechanismu více než deset zemí. Mechanismus využily členské státy, kandidátské země, partneři v rozvojových zemích a některé nejbohatší národy, aby jim pomohl při reakci na katastrofy, které přesahovaly schopnosti jejich vnitrostátních orgánů.

Vzhledem k těmto skutečnostem předložila Evropská komise návrh rozhodnutí Rady o vytvoření mechanismu civilní ochrany Společenství (COM (2006) 113). Stávající návrh zavádí čtyři inovace, které vyjadřují ambici Unie vyvinout schopnost EU pro rychlou reakci založenou na modulech civilní ochrany členských států.

- Za prvé, potvrzuje režimy, na nichž se Rada dohodla dne 18. května 2004, když přijímala pravidla, podle nichž lze pro mechanismus zpřístupnit **obsah vojenských databází**. V souladu s těmito pravidly návrh vyzývá členské státy, aby do reakcí na žádosti o pomoc zahrnuly také informace o dostupnosti vojenských prostředků.
- Za druhé, návrh na základě požadavku Evropské rady vyzývá členské státy, aby pracovaly **na rozvoji modulů civilní ochrany**.

MODULY CIVILNÍ OCHRANY jsou specifické, předem definované režimy zdrojů civilní ochrany členských států schopné účinně reagovat na žádosti o pomoc, jež mechanismus zprostředkovává. Mohou být tvořeny vybavením, personálem nebo jejich kombinací. Musejí být plně interoperabilní, rychle použitelné a vybavené tak, aby mohly vykonávat podpůrné funkce nebo uspokojovat prioritní potřeby vyplývající z mimořádných událostí.

- Za třetí, posouzení schopnosti ukázalo, že je třeba učinit další **opatření v oblasti logistiky**. Společenství by mělo v této oblasti využívat úspory z rozsahu a zajistit, aby určené jednotky sloužící v zásahových týmech členských států mohly plnit ústřední

podpůrné funkce (komunikace, park lehkých vozidel na místě, dodávky, prostory pro technické pracovní dílny atd.). To týmům umožní soustředit se na hlavní úkoly, čímž se zvýší jejich účinnost a maximalizuje dopad evropské pomoci v oblasti civilní ochrany. Podpůrné moduly budou tvořeny ze zdrojů členských států a po konzultaci s Komisí budou odesílány příslušnými členskými státy.

Pomoc Společenství v oblasti civilní ochrany měla nadále záviset především na dobrovolných přispěvcích od členských států, tento návrh Komise stanoví rámec nové politiky umožňující Společenství, aby hospodárným způsobem doplňovalo pomoc členských států dodatečnou podporou a prostředky. Tato podpora se zaměří na poskytování pomoci, kterou nelze získat od zemí podílejících se na mechanismu. Mohlo by se v rámci ní dočasně pronajímat specifické vybavení (letadla Medevac, vysokokapacitní čerpací zařízení pro případ povodní, letadla na likvidaci požáru pro případ lesních požárů atd.).

1. Co jsou to moduly civilní ochrany?
2. Stručně charakterizujte návrhy Evropské komise pro revizi Mechanismu Společenství.
3. Kdy byl schválen nový Finanční rámec pro oblast civilní ochrany a jaké pokrývá akce?

Literatura:

- rozhodnutí Rady ze dne 23. října 2001 o vytvoření mechanismu Společenství na podporu zesílené spolupráce při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany (2001/792/ES, Euratom)
- rozhodnutí Komise ze dne 29. prosince 2003, kterým se stanoví prováděcí pravidla k rozhodnutí Rady 2001/792/ES, Euratom (2004/277/ES/Euratom)
- rozhodnutí Rady ze dne 9. prosince 1999, kterým o vytvoření Akčního plánu Společenství v oblasti civilní ochrany (1999/847/EC)
- sdělení Komise ze dne 25. března 2004 (COM (2004) 200 final)
- Vademekum Evropské unie pro krizové řízení (k dispozici na webových stránkách Evropské komise www.ec.europa.eu)
- Rozhodnutí Rady ze dne 29. července 1991 o zavedení jednotného evropského čísla tísňového volání (Úřední věstník L 217/1991)

- Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu, MV ČR, 2004 (k dispozici na www.mvcr.cz)
- VEVERKA, I. Vybrané kapitoly krizového řízení, Praha, PA ČR, 2003
- HORÁK, R, KRČ, M., ONDRUŠ, R, DANIELOVÁ, L: Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu, Praha, 2004